

ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ruzan_tadevosyan@mail.ru

ՀՏԴ 81՝25:82.0

Բանալի բառեր և արտահայտություններ. թարգմանություն, կրճատումներ, խմբագրում, ծանոթագրություններ, հոմանիշներ, կրկնություններ, հնացած բառեր, համարժեք տարբերակներ, անճշտություններ, աղավաղումներ:

Key words and expressions: translation, abridgement, editorial change, comments, synonyms, repetitions, archaisms, equal versions, inaccuracies, perversions.

1911

1929². 1910-1911

¹ . . . , 2- . . . , 1911 (. . .).

² . . . , . . . , 1929 (. . .).

³ . . . 10- . . . 8, . . . , 1961, . . . 526 (. . .).

“ ”

“ ” 1911 .

“ ... ”. “Я буду иметь честь представить своим читателям не армянский перевод известного во всем мире романа Л.Толстого, – пишет Е. Отыян, – а переписку двух братьев. А заглавие, которое я заимствую у великого русского мудреца, сразу верну ему, как только завершится публикация писем”. Аллюзия, настраивающая читателя на восприятие произведения в ключе определенной литературной традиции, но не в согласии с ней, а в противопоставленности ее исконному смыслу, проявляется здесь в самом заглавии.

Повесть Отыяна – яркий образец политической сатиры, подвергающей критике разгул реакции. Отыян не просто повторяет заглавие эпопеи Толстого, он вклинивает в него многоточие, которое снимает полярность смыслов: им показана “семейная война” и “военный мир” в едином иносказательном сатирическом изображении.

“ ”
 “ ”⁴
 “ ”⁵
 1936 “ ”⁶
 “ ”⁷
 “ ”⁸
 1950 “ ”
 “ ”

⁴ “ ”, 1895, 1238
⁵ См.: Татевосян Р.В. Лев Толстой и армянская классическая литература, Ереван, “Айастан”, 1991, с. 34-35, 131-133.
⁶ Толстой Л. Избранные произведения, т. 5, 6, Ереван, Айпетрат, 1936 (на армянском языке). Далее в тексте указываются том и страница.
⁷ Там же, т. 5, с. I-LXIV.
⁸ Толстой Л.Н. Собр. соч. в 10-ти томах, т. 7.8, Айпетрат, 1950 (на армянском языке).

“ ” – “ ” .

“ ” “ ” .

1979 ¹³ .

14 .

1936 ,

1979 .

“ ” 15 .

1979 ,

“պորտրե” “դիմանկար”, “ծախեց”
“վաճառեց”, “կսարքեմ” “կկարգավորեմ”, “առաջուց” “նախապես”,
“պատահել” “հանդիպել”, “աննմանելի” “անկրկնելի”, “բնականից”
“բնորոշից” (), “բազաժ” “ուղեբեռ”, “ինչ արավ” “ինչ
արեց”. , “ ” “բանվորական սենյակ”
– “աշխատասենյակ” .

¹³ . . . , 1,2, , “ ”, 1979 (.) .

¹⁴ ∴ (.), , , 2015, . 5-12.

¹⁵ ∴ . . . “ ” , , 1997, . 37.

... : “ ,
- ”¹⁶ – “Ա՛խ, երանի ընկնեի մի տեղ կորչեի” (. 6, .
48) – “Ա՛խ, երանի մի տեղի վրա կորչեի” (. 2, . 48); “
” (. 9, 52) – “թողեց նկարչությամբ պարապելը” (. 6, . 61),
“դադարեց նկարչությամբ զբաղվել” (. 2, 62); “
” (. 9, . 41) – “Նա գծագիր էր
պատրաստում այն մարդու ֆիգուրի համար, որը գտնվում էր ցամաան
նոպայի մեջ” (. 6, . 48) – “նա գծագրում էր ցամաան նոպայի մեջ գտնվող
մարդը” (. 2, . 48).
“ ”
“ ” (. 9, . 52)
1936 . “Վերջինս կանգ առավ” (. 6, . 61),
– “Վերջինս կիսատ մնաց” (. 2, . 62).
,
“ ” (. 9, 42).
“ ”
– “Այդ ֆիգուրն ապրում էր ու գծագրված էր պարզ ու աներկբա” (. 6, .
48) () – “
”, “ ”.
:
“ ”, – “
”.
“ ” (. 9, 42). : “Մեռած, մտացածին
ֆիգուրը հանկարծ դարձավ կենդանի և ստացավ այնպիսի
արտահայտություն, որն այլևս չէր կարելի փոփոխել” (. 6, . 48).
“ ”,
(,).
“ ”
,
“... ” (. 9, . 43) – “Միխայլովը թողեց
անախորժ տպավորություն... մանավանդ իր սովորական լայն դեմքով

¹⁶ . . .
1982, . 41.

22 , . 9, ., “ ”,

1979 - ,
 . “... ” (. 9, . 7). - “Իշխան
 Շչերբացկու հարազատ պատավ հորաքույրը շատ հիվանդ էր ու կարող էր
 շուտով մեռնել” (. 6, . 7). 1979 “ ” “ ”
 : “Իշխան Շչերբացկու հարազատ
 հորաքույրը, շատ հիվանդ և ծեր, կարող էր շուտով մեռնել” (տ. 2, Ե. 5).
 , , .
 1979 . ,
 , , .
 , , ,
 . “ ”
 “ ”,
 , , ,
 . - , 1936 ,
 ,
 1979 .

Ռ.Թադևոսյան

**Լ.ՏՈԼՍՏՈՅԻ “ԱՆՆԱ ԿԱՐԵՆԻՆԱ” ՎԵՊԻ ՀԱՅԵՐԵՆ
 ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
 Ամփոփում**

Ե. Օտյանի՝ ֆրանսերենից կատարած “Աննա Կարենինա” վեպի թարգմանությունը կարևոր է նախ և առաջ հայ անվանի երգիծաբանի՝ Տոլստոյի ստեղծագործության և փիլիսոփայության նկատմամբ հետաքրքրության համատեքստում:

Հաջողված է Վ. Տեր-Առաքելյանի թարգմանությունը, որը տպագրվել է 1936-ին, այնուհետև ընդգրկվել Տոլստոյի ստեղծագործությունների

հայերենով հրատարակված տասնհատորյակում, բայց առանց թարգմանչի անունը նշելու:

Հոդվածում կատարվում է բնագրի և թարգմանության առանձին հատվածների համադրական վերլուծություն:

Նշվում են 1979 թ. վերահրատակության ժամանակ կատարված ինչպես տեղին, այնպես էլ անընդունելի խմբագրական ուղղումները:

R.Tadevosyan

**ABOUT THE TRANSLATIONS OF LEO TOLSTOY’S NOVEL “ANNA
KARENINA” INTO ARMENIAN**

Summary

The first translation of “Anna Karenina”, done from French by E.Otyan, is firstly important by its inclusion into the context of the Armenian satirist’s interest towards the creative work and philosophy of Tolstoy.

V.Ter-Arakelyan’s translation, published in 1936 and included in the ten-volumed edition of Tolstoy’s works in Armenian, is successful, though it is without the name of the repressed translation. The exerted fragments of the original and translation are compared in the article. The appropriate and unnecessary editorial changes performed in 1979 while republishing are as well noted.